

Hoorzitting over het Gemeenschappelijke Landbouwbeleid na 2013

1. INLEIDING

- In mijn beleidsnota heb ik reeds aangegeven dat er voor Vlaanderen een belangrijke rol is weggelegd in het debat over het GLB na 2013. Om hieraan gevolg te geven heeft mijn administratie in de voorbije maanden werk gemaakt van een discussienota, en zijn middenveldorganisaties en andere beleidsdomeinen over dit onderwerp grondig geconsulteerd.
- Daarom ook ben ik blij dat het Vlaams Parlement, in het bijzonder deze Commissie, de voorbije weken en maanden veel aandacht heeft besteed aan het debat over de toekomst van het GLB. In de voorbije 2 hoorzittingen werd de discussienota toegelicht en werd het middenveld gehoord. En vandaag ga ik graag in op uw uitnodiging om mijn visie met u te delen.
- Bedankt dus voor dit initiatief, en voor uw uitnodiging. De actieve deelname van dit Parlement zal zeker bijdragen tot een grotere gedragenheid van het Europees landbouwbeleid, en tot betere Vlaamse standpunten. Daarvan ben ik overtuigd.
- Zelf wil ik deze hoorzitting aanwenden om twee dingen te doen:
 - Ten eerste wil ik toelichten welke 10 aandachtspunten ik na het overleg met de stakeholders zie voor de komende hervorming van het GLB.
 - Ten tweede wil ik toelichten hoe ik samen met mijn administratie dit dossier verder zal opvolgen.

2. PLEIDOOI OM DE FUNDAMENTEN VAN HET EUROPEES LANDBOUWMODEL TE VERSTERKEN

- Maar vooraleer vooruit te blikken op de toekomst van het GLB wil ik toch eerst even stilstaan bij wat het GLB ons tot nog toe gebracht heeft:
 - In de eerste plaats en het lijkt een vanzelfsprekendheid, maar het is het allerm minst: **genoeg, betaalbaar en veilig voedsel**. Voedsel is een strategisch goed waarvan het belang zeker naar de toekomst niet mag onderschat worden.
 - Vaak wordt ook voorbij gegaan aan het feit dat het GLB ons ook een **gedeelde Europese visie** heeft gebracht over landbouw, en dit ondanks de grote diversiteit aan landbouwsystemen en -tradities. Dat deze visie, ook gekend onder de noemer van “het Europees landbouwmodel” gedeeld wordt door 27 lidstaten is op zich een opmerkelijke verwezenlijking.
 - Deze gedeelde visie heeft het mogelijk gemaakt dat onze landbouwondernemers vandaag meer zijn dan enkel voedselproducenten. Landbouw wordt nu ook ingeschakeld als platform voor de **productie van bijkomende publieke diensten**, zoals groene zorg, recreatie, landschapszorg, hoeveproductie, de strijd tegen klimaatverandering en het verlies van biodiversiteit.
 - Het Europees landbouwmodel is echter enkel realiseerbaar als er voldoende aandacht blijft gaan naar zijn economische, ecologische en sociale **fundamenten**:
 - **Economisch** wil dit zeggen dat Europese landbouwers moeten in staat blijven om een leefbaar, en voldoende stabiel, inkomen te halen uit hun commerciële kernactiviteiten, binnen een zo gelijk mogelijk speelveld.
 - **Ecologisch** wil dit zeggen dat landbouwactiviteiten moeten kunnen uitgevoerd worden met respect voor de draagkracht van het milieu, binnen Europa maar ook daarbuiten.
 - En op **sociaal** vlak wil dit zeggen dat we aandacht moeten hebben voor werkgelegenheid in Vlaamse landbouw en in daarmee verbonden sectoren, maar ook voor de druk die familiale

landbouwondernemingen ondervinden als gevolg van de veranderende eisen van de markt en de samenleving. Landbouw moet ook in die zin leefbaar blijven.

- De **fundamenten van onze landbouw moeten versterkt worden**, om de lange termijn veilig te stellen en om ruimte te creëren voor bijkomende publieke diensten en goederen.
- Dit vereist ook versterkte aandacht voor **innovatie en ondernemerschap** in landbouw. De Vlaamse consultatie over het "GLB na 2013" toonde een middenveld dat eensgezind vraagt naar meer onderzoek binnen landbouw en de agro-voedingsketen, een betere omzetting van onderzoeksresultaten in innovatie, naar meer vorming en bijscholing, en meer kennisdeling.
- De fundamenten versterken wil dus ook zeggen dat we onze landbouw en het GLB verder inschrijven in het Europese streven van een "**slimme, duurzame en inclusieve groei**", zoals beschreven in de EU2020 strategie en zoals ook ondersteund door Vlaanderen In Actie, en Pact2020. Een duurzame én performante landbouw, die (zoals dat vandaag gelukkig nog steeds het geval is) de vergelijking kan doorstaan met de Europese landbouweconomische topregio's, is een Vlaams streefdoel voor 2020, en het toekomstig GLB moet daaraan substantieel kunnen bijdragen.

3. DE 10 AANDACHTSPUNTEN DIE VOLGEN UIT DE CONSULTATIE MET DE STAKEHOLDERS

- o Laat me het nu hebben over de Vlaamse consultatie over de toekomst van het GLB. Vele middenveldorganisaties, en beleidsdomeinen hebben gereageerd op de discussienota, getiteld "Een competitieve en duurzame Europese landbouw - een visie op het GLB vanaf 2013". Dank hiervoor.
- o Het is te vroeg om nu reeds al te gedetailleerde stellingen rond het toekomstig GLB in te nemen. Het eerste politieke initiatief ligt nu eenmaal bij de Europese Commissie, die hieromtrent eind dit jaar een mededeling zal uitbrengen. Maar op basis van de consultatie heb ik, samen met mijn administratie, 10 Vlaamse aandachtspunten voor de komende

GLB-hervorming gedistilleerd, die volgens mij het kader moeten vormen voor de Vlaamse inbreng in de Europese debatten.

- Laat me toe om deze 10 punten kort toe te lichten.
 - **Punt 1: Een belangrijke mate van Europese zelfvoorziening blijft een hoofdoel voor het GLB.**
 - Voldoende, betaalbaar, en veilig voedsel blijft een strategische noodzaak, zeker in tijden van schaarser wordende hulpbronnen en groeiende voedselvraag. Bovendien draagt Europa, door zijn eigen landbouwpotentieel te onderhouden en te benutten, ook bij tot de wereldvoedselzekerheid.
 - **Punt 2: We komen gezamenlijk (overheid en stakeholders) tot de vaststelling dat marktwerking niet altijd perfect is, en niet toelaat (globaal gezien) een voldoende leefbaar landbouwincome te verwerven.**
 - Marktorientatie is vandaag een feit, maar nagenoeg alle partijen uit het middenveld concluderen dat landbouwers - in sommige sectoren - geconfronteerd worden met "structureel lage" prijzen. Bovendien blijkt dat burgers als consument niet altijd bereid zijn om de volledige meerkost van hun maatschappelijke verwachtingen te betalen. En ook dat landbouwers, binnen de keten, nog te vaak aan het kortste eind trekken.
 - De marktwerking is dus niet altijd perfect. Een Europees regulerend kader voor landbouw dringt zich op. Maar sta me toe om daar aan toe te voegen dat de sector zelf ook gevoelig kan bijdragen aan een betere marktwerking en een grotere onderhandelingsmacht. Eigen verbeterinitiatieven zoals het 'melkakkoord' en recent nog de 'gedragscode voor goede handelspraktijken', zijn zeer lovenswaardige initiatieven die gegroeid zijn vanuit de sector zelf, met positieve impact. De overheid en de sector moeten elkaar op dit vlak blijven versterken, stimuleren en aanvullen.

- Naar de toekomst toe moeten lopende Europese initiatieven rond marktwerking, in het bijzonder de 'High Level Group Zuivel', een concrete vertaling krijgen binnen het GLB. GLB maatregelen, die de samenwerking tussen landbouwers en binnen de keten stimuleren, horen daarbij, en kunnen landbouwers kansen bieden om hun inkomen te verbeteren.
 - Wat de marktinstrumenten aangaat, deel ik de mening van het middenveld. Een modern en flexibel vangnet blijft vereist ook na 2013, als bufferend vermogen tegen crisissen, en tegen extreme volatiliteit in aankoop- en verkoopprijzen. Prijschommelingen zijn marktsignalen maar in extreme vorm zijn ze negatief voor de continuïteit van bedrijven.
- **Punt 3: Het toekomstige GLB moet werk maken van verdere verduurzaming en groene groei.**
- Iedereen erkent de nood aan een meer efficiënte inzet van natuurlijke hulpbronnen, energie en andere input. Steun voor investeringen gericht op duurzaamheid moet naar de toekomst toe versterkt worden en directe steun moet verbonden blijven aan randvoorwaarden. De transitie naar een meer ecologisch duurzame landbouw moet gestimuleerd worden. Landbouwers die hiervoor meer inspanningen willen leveren dan wettelijk verplicht, moeten daarvoor vergoed kunnen worden uit publieke middelen.
 - Daarnaast moet het concept van "groene groei" – groei met respect voor de ecologische draagkracht – een meer concrete invulling krijgen voor landbouw. Dit wordt een belangrijke opdracht van het toekomstige Europese landbouwbeleid. En dit brengt me bij het volgende en vierde aandachtspunt:
- **Punt 4: Innovatie, kennisdeling, vorming en ondernemerschap moeten meer aandacht krijgen binnen het toekomstig GLB.**
- Iedereen beseft dat om te slagen in een meer competitieve en ecologisch duurzame landbouw,

vernieuwende technieken nodig zijn, er aandacht moet gaan naar kwalitatieve producten, naar kortere of meer efficiënte ketens, betere gewassen, enzovoort. Maar ook, en niet in het minst, naar ondernemerschap, en een open vizier om de uitdagingen aan te gaan. Om deze reden wens ik dat het toekomstige GLB ook sterk inzet op jonge landbouwers.

– **Punt 5: Een kritische kijk op wereldhandel in landbouwproducten is nodig.**

- Voedsel is geen gewone handelswaar. Daarover zijn we het eens.
- Multilaterale akkoorden om een belangrijke mate van ordening te brengen in de wereldhandel zijn ongetwijfeld te verkiezen boven vele bilaterale handelsakkoorden.
- Desalniettemin is het huidige framework van de wereldhandelsakkoorden te eng, en biedt het momenteel te weinig aandacht voor voedselautonomie –ook voor ontwikkelingslanden– en voor ecologische duurzaamheid. Europa en het GLB moeten mee zorgen voor meer coherente internationale afspraken over duurzame landbouw.
- Zo wil ik er persoonlijk op aandringen dat er Europese en internationale wetgevende initiatieven genomen worden om wilde speculatie op landbouwproducten tegen te gaan.

– **Punt 6: Directe steun blijft verantwoord, ook na 2013.**

- Ik zie hiervoor 3 redenen:
 - de nood aan een volledige compensatie van bedrijfskosten die het gevolg zijn van de hoge EU normen,
 - de nood aan een vergoeding voor het onderhouden van het Europese landbouwpotentieel,
 - en de nood aan stabilisering van het landbouwincome, in tijden van volatiliteit.

- We moeten wel durven erkennen dat het huidige systeem van directe steun teveel uit gaat van historische referentie en dat een meer billijke verdeling van de directe steun tussen de producenten en sectoren zich opdringt. Geen enkele middenveldorganisatie steunt een pure "flat rate"-betaling, maar de geleidelijke omvorming van het huidige toeslagsysteem naar een basisbedrijfstoeslag, aangevuld met meer doelgerichte, specifieke steun, is een reëel Europees toekomstscenario en verdient dus verder onderzoek.
- **Punt 7: De win-win tussen publieke diensten en de nood aan een beter inkomen moet beter benut worden.**
- Landbouw fungeert vandaag reeds als platform voor publieke diensten zoals groene zorg, recreatie, een aangenaam landschap, en zorg voor het landelijk erfgoed. Er is echter meer mogelijk in het bijzonder betreffende de strijd tegen klimaatverandering en tegen biodiversiteitsverlies. Daarnaast moeten ook zorgboerderijen in aanmerking kunnen komen voor GLB-steun, wat vandaag de dag nog niet zo is.
- **Punt 8: Het GLB moet de cruciale rol van landbouw bij plattelandsontwikkeling blijven ondersteunen, maar moet bijkomend het potentieel van landbouw in peri-urbane gebieden beter benutten.**
- Landbouw in verstedelijkend platteland kent specifieke problemen, maar ook onderbenutte opportuniteiten. Het toekomstig GLB moet in deze gebieden initiatieven zoals korte ketenwerking stimuleren en kansen creëren om wederzijds respect tussen landbouwers en andere bewoners te vergroten.
- **Punt 9: Lidstaten en regio's moeten over meer flexibiliteit beschikken binnen een sterk Europees kader. Een hernationalisering van het GLB is echter geen optie.**
- Lidstaten en regio's moeten meer flexibiliteit krijgen betreffende de verdeling van middelen tussen pijler I en II, en binnen pijler II.

- Een sterk Europees kader, met Europese beleidsprioriteiten blijft echter nodig, om een gelijk speelveld te garanderen en hernationalisering van het landbouwbeleid tegen te gaan.
- **Punt 10, en laatste punt: Het GLB-budget moet gehandhaafd blijven.**
- De kost van het landbouwbeleid is beperkt: minder dan 1% van alle overheidsuitgaven samen binnen de EU.
 - Ik merk op dat verschillende organisaties van het middenveld ervoor pleiten om, na 2013, het Europese GLB budget, en daarbinnen het Vlaamse deel, te handhaven. De vele toekomstige uitdagingen verantwoorden dit inderdaad. Toch mogen we niet blind zijn voor het feit dat de budgettaire discussies zeer lastig zullen worden, alleen al omwille van het feit dat de landbouwuitgaven samen met de uitgaven voor cohesiebeleid de grootste post uitmaken binnen het Europees budget.
 - Door gerichtere middelen in te zetten moet het echter mogelijk zijn om de transitie naar een meer duurzame en competitieve landbouw efficiënt te realiseren. Dit betekent onder andere ook dat in de toekomst steun in hoofdzaak moet gericht zijn op actieve landbouwers. En dat steun onderhevig moeten blijven aan voorwaarden, gerelateerd aan de doelstellingen van het toekomstige GLB.
- Het is mijn mening dat deze 10 aandachtspunten een gedragen Vlaams kader vormen voor de Vlaamse inbreng in de debatten over het GLB na 2013.

4. VERDERE STAPPEN

- Tot slot wil ik nog iets zeggen over hoe ik dit dossier verder zal opvolgen.
- **Ten eerste kijk ik uit naar de aanbevelingen die deze Commissie** zal maken. Ik zal deze aanbevelingen zeker in beschouwing nemen.
- **Ten tweede** zal mijn administratie vanzelfsprekend het **dossier van nabij opvolgen**. De eerstvolgende mijlpaal is de mededeling van de Europese Commissie over het GLB vanaf 2013, eind dit jaar. Maar ook aangrenzende dossiers zullen opgevolgd worden.
 - Zo weten we dat de discussie over het volgende Meerjarig Financieel Kader parallel zal verlopen aan de beleidsdiscussie, zelfs al hadden we graag de beleidsdiscussie voor de budgetdiscussie afgerond. We moeten ons hier geen illusies over maken. De krappe begrotingen van de lidstaten zullen snel, veel druk zetten op de Europese landbouwuitgaven. Reeds in september komt er een richtinggevende mededeling over het EU meerjarenbudget (de "Budget Review"-mededeling).
- En **ten derde** zullen mijn diensten verder werken aan overleg. Via onze gewone dagelijkse contacten, **zorgen we ervoor dat de Europese Commissie de Vlaamse bezorgdheden kent**, zodat ze er rekening mee kan houden tijdens de voorbereiding van hun mededeling. We blijven tevens beschikbaar voor het middenveld. En we werken aan voorbereidend overleg met het federale niveau en met andere gewesten.
- Er blijft in dit dossier nog een lange weg te gaan. Maar op basis van het voorgaande, hoop ik u toch al overtuigd te hebben dat er in Vlaanderen een goede basis gelegd is om effectief bij te kunnen dragen aan een verdere verbetering van het Europees landbouwbeleid.

- Ik dank u voor uw aandacht.
